

For citation / Atıf için:

KÖMÜRCÜ, Ş., YAZGIN, E. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenlerinin kendi bildirimlerine göre nitel olarak incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED* 6(11), 437-458. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13627109>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>

Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenlerinin kendi bildirimlerine göre nitel olarak incelenmesi

Qualitative examination of the creative self-confidence of preschool teachers according to their own notifications

Şadiye KÖMÜRCÜ¹

Uzman; Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Girne, KKTC
E-mail: sadiyekomurcu@hotmail.com ORCID: 0009-0006-7813-2697

Eda YAZGIN

Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Gazimagusa, KKTC
E-mail: eda.yazgin@emu.edu.tr ORCID: 0000-0002-6412-4729

Makale Türü / Article Type:	Araştırma Makalesi / Research Article
Gönderilme Tarihi / Submission Date:	04/08/2024
Revizyon Tarihleri / Revision Dates:	Minör revizyon: 23/08/2024
Kabul Tarihi / Accepted Date:	02/09/2024

Etik Beyan / Ethics Statement

- ✓ Makale için Doğu Akdeniz Üniversitesinin 14/01/2022 tarih ve 2022/109 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi bulunmaktadır.
- ✓ Ethics Committee Approval of the article given by Doğu Akdeniz University's 14/01/2022 date.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı / Researchers' contribution to the study

- ✓ Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%50).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analysed/reported the results (50%).
- ✓ Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%50).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analysed/reported the results (50%).

Çıkar çatışması / Conflict of interest

Yazar(lar) bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.
The authors declare that there is no possible conflict of interest in this study.

Benzerlik / Similarity

Bu çalışma **iThenticate** programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı %3'dür.
This study was scanned in the **iThenticate** program. The final similarity rate is 3%.

¹ Sorumlu yazar / Corresponding author

Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenlerinin kendi bildirimlerine göre nitel olarak incelenmesi**Öz**

Güçlü bir toplumsal gelecek için güçlü bir eğitim şarttır. Bu nedenle, eğitimin düzenli ve sistemli bir şekilde planlanması gerekir. Bu noktada öğretmenlere büyük ve önemli sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenler toplum önderi ve iyi birer rol modeli olmalıdırlar. Sınıflarında çocuklara gelişimsel rehberlik eden öğretmenler uyguladıkları yöntemler ile çocukların gelişimine katkı sağlamaktadırlar. Öğretmenlik yaratıcı bir meslektir. Hergün karşılaştıkları birçok soruna sayısız yaratıcı çözüm getiren ve mesleğini icra etmek için yaratıcılığını olağanüstü şekillerde kullanan öğretmenlerin bile kendi yaratıcılıklarına olan inançlarının çok sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenleri kendi bildirimlerine göre nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle incelenmiştir. Araştırma grubunu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Girne ilçesinde yer alan resmi ve özel anaokullarında görev yapmakta olan 30 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Veri toplama süreci, çalışmanın yapılacağı anaokullarında ön ziyaretler yapılarak, öğretmenlerle tanışma, randevulaşma ve gerekli ön bilgilendirmeler ile araştırmanın detaylı bir biçimde tanıtılması ile başlamıştır. Kayıt altına alınan görüşmeler deşifre edilerek analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşlerinin, yaratıcılığın her alanda kullanılması gerektiği, yaşam boyu devam etmesi gereken bir süreç olduğu yönünde belirginleştiği ve eğitimde yaratıcılığın önemli bir yere sahip olduğunun farkında oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin yaratıcılık hakkında bilgi sahibi oldukları fakat yaratıcı özgüven konusunda farkındalıklarının yüksek olmadığı ve bu konuda bilgiye sahip olmak istediklerini belirttikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Yaratıcı özgüven, Yaratıcılık psikolojisi, Okul öncesi öğretmeni

Qualitative examination of the creative self-confidence of preschool teachers according to their own notifications**Abstract**

For a strong future in society, the educational system in which children are raised must also be strong. Therefore, it requires regular and systematic planning in education to be given. Teachers undertake an important responsibility to be a good model for society. They contribute to the development of children by the activities they do in the classroom or by the method they use. Teaching is a creative profession. It is seen that even teachers who come up with countless creative solutions to many problems they encounter every day and who use their creativity in extraordinary ways to practise their profession have very limited belief in their own creativity. Therefore, the aim of the study was to determine the views of preschool teachers' on their creative self-confidence. The creative self-confidence of preschool teachers was examined according to their own reports using case study design of the qualitative research methods. The research group consisted of 30 preschool teachers working in official and private kindergartens located in the Kyrenia region affiliated the Ministry of National Education of the Turkish Republic of Northern Cyprus. The study group was selected according to the purposive sampling method. Data collection process started with the procedure of making preliminary visits to the kindergartens where the study will be conducted, meeting with teachers, making appointments and introducing the necessary preliminary information in detail. As a result of the research, it has been seen that teachers are aware that creativity should be used in every field, that it is a process that should continue throughout life, and that creativity has an important place in education. It has been seen that teachers have knowledge about creativity, but their awareness of creative self-confidence is not high and they stated that they wanted to have knowledge about on this subject.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Early years play a critical role in a child's development. For this reason, preschool teachers should not inhibit children's creativity, but should create free spaces for them. In this study, it was found that the participating teachers had a high awareness of the functions of creativity. However, it has also been determined that teachers need more professional training and development opportunities to implement creative practices. Children should be given the opportunity to explore freely and solve problems on their own. Classroom environments should be arranged in a way that allows them to explore their creativity while designing, universal standards should be taken into account, and care should be taken to use different teaching methods. Teachers should be both models and professionals who support children's creativity. In this research, it was seen that although teachers had positive feelings and thoughts about their own creativity, they also considered creativity as a vulnerable phenomenon. Although teachers think they are creative, it has been determined that school climate, school administrator strategies, and elements such as environment, equipment, materials, and family participation also affect teachers' views on their creativity. It has been determined that the most important need of teachers is sustainable in-service education support. Teachers develop problem-solving skills through creativity. With creative self-confidence, teachers can develop new ideas and find the courage to try them. Various studies in the literature have shown that interaction experiences such as idea clubs that teachers create with their colleagues are supportive of teachers expressing their creativity. In this study, the participating teachers also emphasized collegiality and interaction. In addition, they emphasized that the support of parents was also effective. In this context, it is important to carry out studies on the benefits of school-family participation and cooperation and on increasing these interactions. Humans are designed not only to invent new technologies, but also to transmit them across generations. Unlike all other animals, we humans are constantly reshaping our environment. The human brain is restructured and shaped by experiences, especially early experiences. Each new generation of children grows up in the new environment their parents create for them. The school is also included in this microsystem. Each new generation of brains has different early experiences and is wired in unique ways that allow these new brains to reshape the environment once again. This means our minds could change radically in just a few generations. People must learn how to adapt to ever-changing conditions. Future success for individuals and societies will depend on the ability to think creatively and act creatively. Children's aesthetic sensitivities, creativity and communication skills develop with many creative activities implemented by teachers. Children's development is supported by creative activities. They develop their feelings and thoughts by using emotions such as sight, hearing and touch. All these show the importance given to pre-school education and the importance of creativity in the profession. In today's rapidly changing, knowledge-based, globalizing societies whose individuals tend to become standardized due to the influence of technology, there is an increasing interest in the development of creativity in education, both in the east and the west. Creativity researchers consider that implicit theories of creativity, based on teachers' value systems, play a crucial role in decisions regarding teaching behaviors and students' performance expectations. Teachers' perspectives, values, and beliefs constitute the first step influencing factor for the implementation of creative curricula and for educational reforms to achieve their goals. Teachers have always been the milestone for the development of creativity. The teacher's approach plays a decisive role in order for children's creative potential to be developed at the highest level. Therefore, teachers who have developed creative self-confidence and are lifelong learners will continue to be the milestone of the education system.

Methodology

In this study, data collection, data analysis and interpretation of data were carried out with qualitative research methods and techniques. Case study was used as the research design. The research was carried out with 30 preschool teachers. The study group was selected by the purposeful sampling method. 28 of the participating teachers are women and 2 are men. The average age of teachers is 29,7. When looking at their educational status, it was determined that 28 teachers had a bachelor's degree and 2 teachers had a master's degree. When the length of time teachers have been working in the profession is examined, it is seen that there are teachers who have just started their careers and teachers who have been working in the profession for years, and their years of service vary between 2 years and 18 years. In the study, a semi-structured interview form was used as a data collection

tool. In this study, the interview form created by the researcher to meet with the participants was finalized as a result of the evaluation of three expert faculty members. During the data collection period, the researcher first made preliminary visits to preschools, met the participating teachers, gave information about the research and made appointments for interviews. The data of the research was collected between April 26 and June 17, 2022. In accordance with the ethical procedure of the research, interviews were conducted face to face after obtaining consent from the participating teachers through the "Informed Consent Form". The interviews were conducted individually in a private classroom at the schools where the teachers worked. The interview time lasted an average of 20-25 minutes with each participant, and the total interview time was 254 minutes. The interview questions consist of 8 open-ended questions. Content analysis was used as the data analysis in the research. It has been transcribed. After the records, the analysis of which are documented in the word program, were read several times simultaneously by the researcher and co-author, content analysis was performed by applying coding, creating code lists, categorizing and themes.

Results, conclusion and suggestions

In general, when the research results were examined, it was found that they had knowledge about creativity in accordance with their own declarations in interviews with teachers, but they did not have much knowledge about creative self-confidence and wanted to have knowledge about creative self-confidence. Teachers have stated that they are aware of their own creative potential, but they put it on the back burn out due to their busy work schedules during the day, they deal with simpler things, they do not have enough time. Teachers associated the reason why they could not find enough time with the intensity of the academic content of the curriculum. When defining creativity, teachers referred to imagination, free thinking, originality, productivity and functionality. It was determined that teachers most frequently used the emphasis on "imagination" in the question regarding the "definition of creativity". During the interviews, most of the teachers stated that imagination contributes greatly to creativity and that imagination should not be inhibited in order to be creative. It is seen that teachers mostly emphasize the production of educational material/art regarding their own creative production. They stated that they improved their visual and tactile perception and thinking skills through material and art production, increased their imagination sensitivity through art, paid attention to details, and transformed emotions and thoughts from an abstract situation into a concrete situation. They stated that nature reduces situations that make life difficult such as anxiety and stress, increases production efficiency, improves themselves, improves their creativity and strengthens the relationships they establish with people. Teachers stated that it is not always necessary to use expensive tools to produce something, and that very good ideas and ideas can be created by using recycling and waste materials. Teachers stated that they encountered emotional obstacles such as lack of self-confidence, lack of motivation, prejudice, fear of making mistakes, and social pressure, related to situations in which their creativity was inhibited or restricted. They stated that the educational environment consists of only indoor spaces, that outdoor spaces are not used, that administrators cannot provide the necessary materials, and that administrators have strict rules. Regarding the situations that support their creativity, the participating teachers reported that they received the greatest support from their students' parents in their professional lives, followed by colleague solidarity. During the interviews, the participating teachers stated that creativity should be used in every field and that it is a process that should continue throughout life. Teachers working in preschool institutions have stated that they have not received any education on creativity, that there should be creative education, that they can develop their own creativity through such education, and that there should definitely be education. Participating teachers stated that they needed in-service training to develop their creativity. Preschool teachers should be guiding the next generation. They should create creative conditions and environments in institutions. As a result, together with the findings of this research, during the interviews, the participating teachers reported that their awareness of their own creativity had been strengthened, that they would create more opportunities and time for their creativity, and that they would take great care to encourage creativity. The development of creative self-confidence will contribute to making education more flexible, more adaptable and more dynamic. For these purposes, interdisciplinary will also be able to be developed. In this way, teachers will carry these effects to their classrooms. Thus, teachers will carry these effects to their classrooms.

Keywords: Creativity, Creative self-confidence, Psychology of creativity, Preschool teacher

GİRİŞ

Yaratıcılık kavramı Latince “yaratmak, doğurmak ve meydana getirmek” anlamlarına sahip olan “creare” kelimesinden gelmektedir. Bu çerçevede yaratıcılığın oldukça dinamik bir süreç olduğu belirtilmektedir (San, 2021). Yaratıcılık becerisi insanlığın başlangıcından itibaren mevcuttur. Eski zamanlarda yaratıcılık yalnızca güzel sanatlara dair bir kavram olarak kabul edilmiştir (Akman & Abaslı, 2017). Oysa günümüzde hemen her alanda yaratıcılık önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaratıcılık becerisine sahip olan bireyler dünyanın bugünkü haline gelmesini sağlamıştır. Aksi halde dünyada gelişim olması da mümkün olmazdı (Rowe, 2007). İnsanın sahip olduğu zekâ ve yaratıcılık günümüzde bilgi toplumunun olmazsa olmaları haline gelen iki önemli unsurdur. Bilgiye hızlı bir biçimde ulaşılabilmesi, yararlı bilginin hızlı bir şekilde taranabilmesi, taranan bilginin bir değere dönüştürülmesi ve yeni bilginin üretilmesine katkıda bulunan yaratıcılık becerisine sahip olan bireyler bilgi toplumunun temelini oluşturmaktadır (Kanbur ve Özyer, 2016). Bunun için öncelikle mevcut bilgilerin aktarılması işlevine sahip okulların bilgi üreticisi olan okullara dönüşmesi gerekmektedir. Böylece özgür ve yaratıcı düşüncenin ön plana çıkması sağlanabilir (Özden, 2008). 21. yüzyılda geleceğe yön veren toplumların yaratıcı ve eğitilmiş insanlara ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. Toplumlar tarafından yaratıcı bireylere verilen önem ve toplumların gelişmişlik seviyeleri arasında bağlantı bulunmaktadır (Turaşlı, 2015). Yaratıcılık 21. yüzyılın yaşamsal becerisi olmakla birlikte öğrenci başarısının ayrılmaz bir parçası olarak kabul ediliyor (Eckhoff, 2011). Yaratıcılık, gelişimsel bir potansiyel olarak her bireyde vardır. Bu nedenle bireylerin yaratıcılık yeteneğinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalar yapılması gerekmektedir. Özellikle aileler ve eğitim kurumlarının yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi noktasında faaliyetlerde bulunmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim ortamında sanat, yaratıcılığın rutin bir şekilde parçası, bileşeni olmaktadır. Çocuklar, çizim, boyama gibi çeşitli yaratıcı düşünme faaliyetlerini gerçekleştirirken bütün bu içerik boyunca imgeleme özellikleri de güçlenir (Eckhoff, 2011). Yaratıcı öğretmenlerin özelliklerine baktığımızda çözüm üreten, yenilikçi, özgün, sınır tanımayan, çocukların beklentilerine cevapsız kalmayan yaklaşımlar gibi özellikleri görmekteyiz. Sınıfın akademik iklimi içerisinde, çocukların çeşitli sorunlara çözüm bulmaları, karşılaştıkları engelleri aşmak üzere stratejiler bulmaları da yani sorun çözme mekanizmalarının eğitim ortamına entegre edilmesinin de çocukların yaratıcı düşünceyi geliştirmelerine katkısı olmaktadır (Copple&Bredekamp, 2009). Çocukları teşvik etmek ve güdülemek adına öğretmenlerin rolü ve etkisi kaçınılmazdır.

Yaratıcı özgüven, bireyin yaratıcı olabileceğine ve çevresinde değişim yaratma kabiliyetine sahip olduğuna inanması demektir. Yaratıcı özgüven için “inovasyon becerilerinin değiştirilemez olmadığı” inancına sahip olmak gerekir. Yaratıcılık, köklü bir tutkudan gelir ve farklı davranmaya, farklı düşünmeye, bir şeyler denemeye, hata yapmaya ve inovasyonun potansiyelini ve olasılığını hem mikro hem de makro düzeyde görmeye duyulan istekliliktir. Yaratıcı olmak ayrıca risk alma kabiliyeti anlamına gelir ve bazı durumlarda normal veya kabul görmüş referans çerçevelerinin dışında durmayı gerektirir. Yaratıcı insanlar sınırları zorlar; yeni görme, yorumlama, anlama ve sorgulama yöntemleri ararlar. Yaratıcılık dünyayı ve kendimizi değiştirme eylemidir. Birlikte çalışan insanların bireysel veya grup olarak yeni, sıra dışı ve uygun fikirler üretmeleridir. Yeni fikirlerle hizmetlere veya iş yapma süreçlerine kapı açmaktadır; sadece yeni kavram ve yaklaşımların özümsemesini değil aynı zamanda bunların geliştirilmesini sağlamak için sistemli çaba göstermektir (Zeytun, 2010).

Yaratıcı öğretmenler çocukların merakını güdüleyen, ilgi çekici ortamlar tasarlamaktadır. Bu tarz merak uyandıran etkinliklerle yaratıcı düşünmeye teşvik etmektedirler. Yaratıcı öğretmenler çocuklarla iyi iletişim kurabilen, onları anlayan ve cesaretlendiren kişilerdir. Özellikle sınıf içerisinde sadece dört duvar arasında yapılan etkinlikleri değil daha çok farklı öğrenme ortamları tasarlamaya çalışmaktadır (Kara, 2007). Koyuncuoğlu'nun (2023) aktardığına göre Davies ve arkadaşları (2013), 210 bilimsel araştırma sonucunu derledikleri çalışmada yaratıcı becerinin desteklendiği ortam ve koşulların temel özelliklerini vurgulamışlardır. Sonuçlara göre, fiziksel ortam, materyal, dış ortamın kullanımı, pedagojik ortam, okul dışındaki diğer ortamların kullanımı, oyuna dayalı öğrenme, zamanın etkili ve esnek kullanımı ve öğretmenler ile öğrenciler arasındaki ilişkiler ön plana çıkmıştır. Her bir çocuk biriciktir ve özgündür. Öğretmenler çocuklara iyi bir model olurken aynı zamanda onları yaratıcılığa teşvik etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenleri hakkında ne düşündükleri temel sorusu kapsamında aşağıda sıralanan sorulara yanıt aranmıştır. Araştırmada yanıt aranan sorular;

1. Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı özgüvenlerine ilişkin, genel görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin kendi yaratıcı potansiyelleri konusundaki düşünceleri nelerdir?
3. Öğretmen yeterlilikleri açısından yaratıcılıklarının engellendiği ve/veya desteklendiğini düşündükleri durumlar nelerdir?

4. Öğretmenlerin yaratıcı üretimleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerin yaratıcı özgüvenlerinin kendi bildirimlerine göre derinlemesine incelenmesi amaçlandığı için nitel araştırma deseni seçilmiştir. İçerik araştırmaları, vaka veya gidişatları toplumsal olarak aydınlatmaya çalışır (Gökalp, 2018). Araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmaları, bir veya daha fazla durumla ilgili detaylı açıklama getirme üzerine odaklanmış nitel araştırma türüdür (Bütün, 2014). Bu çalışmada öğretmenlerle derin görüşme yapılarak, kendi yaratıcılıklarına ilişkin öz bildirimleri merkeze alındığından durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunda kolay ulaşılabilirlik ilkesine dayalı olarak gönüllü 30 okul öncesi öğretmeni yer almıştır. 30 katılımcıya K1, K2, K3 şeklinde kod verilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin 28'i kadın, 2'si ise erkektir. Çalışma grubu oluşturulurken okul öncesi öğretmenlerine araştırmanın amacı anlatılarak ve katılım onayları istenmiştir. Öğretmenlerin yaş ortalaması 29.7'dir. Eğitim durumlarına bakıldığında, 28 öğretmenin lisans mezunu, iki öğretmenin ise yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin meslekte görev yapmakta oldukları süreler incelendiğinde mesleğe yeni başlamış öğretmenler ve uzun yıllardır meslekte görev yapmakta olan öğretmenler olduğu, görev yıllarının 2 yıl ile 18 yıl arasında değişim gösterdiği görülmektedir.

Geçerlik ve Güvenirlilik

Veri toplama aşamasından önce, geçerliğin sağlanması için, görüşme prosedürü ve soruları eğitim alanında uzman 3 farklı öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuş ve hakem değerlendirmeleri sonrasında görüşme aracına son şekli verilmiştir. Bu çalışmada güvenirliliğin hesaplanması için araştırmacılar tarafından katılımcı sayısının beşte biri olan ilk altı görüşmenin içeriğine paralel kodlama yapılmıştır. Kodlanan verilere Miles ve Huberman'ın (1994) Güvenirlilik= Görüş birliği / görüş birliği+görüş ayrılığı formülü uygulanarak güvenirlilik hesaplaması yapılmış, güvenirlilik katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Prosedürü

Bu araştırmanın etik açıdan güvenilirliğinin sağlanabilmesi için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ve Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan izin alınmıştır. Katılımcı öğretmenler ile araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler öncesinde katılımcı öğretmenlerin bilgilendirilmiş onamı alınmıştır. Çalışmaya toplam 30 öğretmen katılmıştır. Katılımcılarla güvenli ve rahat ortamlarda görüşmeler yapılmış, istedikleri zaman ayrılacakları, verilerin gizli kalacağı, çalışmanın herhangi bir aşamasında ayrıldıkları zaman verilerin yok edileceği bilgisi verilmiştir. Araştırma sırasında katılımcıların gizlilik haklarını ihlal etmemek için katılımcı öğretmenlere K1, K2, K3 şeklinde kod isimleri verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin toplanması süreci, araştırmacının öncelikle anaokullarına ön ziyaretler yaparak, öğretmenlerle tanışma, randevulaşma ve araştırma sürecini tanıtması ile başlamıştır. Araştırma verileri, 26 Nisan- 17 Haziran 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Katılımcı öğretmenlerden "Bilgilendirilmiş Onam Formu" ile onayları alındıktan sonra görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. 8 adet sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleşen görüşmeler öncesinde öğretmenlerden ses kaydı için izin alınmıştır. Nisan ve Haziran ayları içerisinde yapılan 30 görüşme toplam 254 dakika sürmüştür. Görüşmelerde katılımcı öğretmenlerin sorulara içtenlikle yanıt verebilmeleri için sessiz, rahat ortamlar oluşturulmuştur. Bu görüşmelerde her bir katılımcı ile ortalama görüşme süresi 12-13 dakika sürmüştür. Deşifreleri dokümanite edilen kayıtlar, araştırmacılar tarafından eş zamanlı olarak birkaç kez okunduktan sonra, deşifrelere kodlama, kod listeleri oluşturma, kategorileştirme ve temalara ayırma aşamaları uygulanarak içerik analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırma verilerinin analizi sonucunda sekiz kategori elde edilmiştir. Elde edilen sekiz ana kategori, öğretmenlerin yaratıcılığı nasıl tanımladığı, öğretmenlerin kendi yaratıcılık potansiyelleri hakkındaki düşünceleri, yaratıcı olduklarını düşündükleri üretimler, yaratıcılığın geliştirileceği koşullar ve ortam hakkında görüşleri, yaratıcılığın engellendiği durumlara ilişkin görüşler, yaratıcılığın desteklendiği durumlara ilişkin görüşler ve yaratıcı eylemlerdir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Yaratıcılığın Tanımına İlişkin Genel Görüşleri

Kategori 1	Öğretmenlere Göre Yaratıcılığın Tanımı	<i>n</i>
Tema 1	Hayal Gücü	12
Tema 2	Özgür Düşünce	10
Tema 3	Orjinallik	4
Tema 4	Üretkenlik / İşlevsellik	4

Öğretmenler yaratıcılığı tanımlarken, hayal gücü ($n=12$), özgür düşünce ($n=10$), orijinallik ($n=4$), üretkenlik ve işlevselliğe ($n=4$) atıfta bulunmuşlardır. Öğretmenlerin ‘yaratıcılığın tanımı’ ile ilgili soruda en yoğun sıklıkla “hayal gücü” vurgusunu kullandıkları belirlenmiştir. Görüşmeler sırasında, öğretmenlerin çoğu, hayal gücünün yaratıcılığa katkısının fazla olduğunu ve yaratıcı olunabilmesi için hayal gücünün sınırlandırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler çocukların ve diğer bireylerin düşüncelerine saygı duyulması gerektiğini, çocukların rahatlıkla kendilerini ifade edebilecekleri ortamların tasarlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yeni bir şeyler tasarlarken taklitlerden kaçınılması gerektiğini, daha orijinal, güncel bilgilerin takip edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Yaratıcılığın tanımı ile ilgili soruya öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan, hayal gücüne yönelik görüşleri ile ilişkili bazı ifadelerinden alıntılar şu şekildedir.

K15- ‘Olağan dışı şeyler. Mesela ağaç pembe olabilir. Hayvanlar konuşabilir. Bu tür şeyler aklıma gelmektedir.’

K5- ‘Yaratıcılık bir kere aslında çocuklarda çok fazla gelişmiştir. Gelişimleri için önemli olduğunu düşünüyorum. Yani çocukların da geniş bir hayal gücü var.’

Tablo 2: Öğretmenlerin Kendi Yaratıcı Potansiyelleri Hakkındaki Görüşleri

Kategori 2	Öğretmenlerin Kendi Yaratıcı Potansiyelleri	<i>n</i>
Tema 1	Zaman zaman yaratıcı olduğumu düşünüyorum	17
Tema 2	Yaratıcı olduğumu düşünüyorum	9
Tema 3	Yaratıcı olduğumu düşünmüyorum	4

Görüşmelerde “Size göre siz yaratıcı mısınız?” sorusundan elde edilen bulgular kategorize edilerek üç alt tema oluşturulmuştur. Tablo 2’de “Zaman zaman yaratıcı olduğumu düşünüyorum” temasında 17 öğretmen yaratıcı fikirler ortaya çıkarmak için çok fazla zaman

harcadıklarını bazı durumlarda ise zamanlarının yetmediğini vurgulamıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise sınıfta öğrenci sayısının fazlalığı, fiziksel alanın yetersizliği gibi ifadelerde bulunmuşlardır. 9 öğretmen yaratıcı olduğunu belirtmiş, içlerindeki öz yaratıcılığın farkında olduklarını, kendilerini kabul etme eğilimi gösterdiklerini, diğer bireylerin görüşlerinden etkilenmediklerini, özgüvenli ve deneyime açık olduklarını belirtmişlerdir. 4 öğretmen ise yaratıcı olmadıklarını belirtmişlerdir. Okul ortamında düşüncelerini açık ve net ifade edemediklerini, mesleğe yeni başladıkları için sosyal ve girişken davranmadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların “kendi yaratıcılıkları hakkındaki düşünceleri” ile ilgili soruya zaman zaman yaratıcı olduğumu düşünüyorum cevabı ile ilişkili bazı ifadelerden alıntılar şu şekildedir.

K12- *‘Duruma göre değişmektedir açıkçası. Ruh halim nasılsa ona göre şekillenmektedir.’*

K9- *‘Bazı konularda evet, bazı konularda o kadar belki de o kadar olduğumu düşünmüyorum. Bu da bence çok dıştan birinin yorumlayabileceği bir şey.’*

K27- *‘Kısmen. Ne çok yaratıcıyım ne değilim. Zaman zaman.’*

K7- *‘Bazı noktalarda evet. Kendinizi ileriye taşıdığınız noktalarda yaratıcı olabiliyorsunuz. Özgür bırakıp kendinize güvendiğiniz noktada kendinizi yeterli hissettiğiniz noktada bence yaratıcı olabiliyorsunuz. Çünkü şöyle bir şey var. Eğer bir alanda yeterliliğiniz yoksa aman bu benim hakkımda ne düşünür, bu benim hakkımda şunu yaparsam eleştiri alır mıyım? Korkusu ile bir şey yapmaktan geri durursunuz. Kendinizi her gün bir adım ileriye götürürseniz kendinize o kadar katkı sağlamış olursunuz.’*

Tablo 3: Öğretmenlerin Kendi Yaratıcı Üretimleri Hakkındaki Görüşleri

Kategori 3	Öğretmenlerin Yaratıcı Üretimleri	n
Tema 1	Materyal / Sanat Üretimi	17
Tema 2	Doğa ile ilişkili	9
Tema 3	Geri Dönüşüm	5
Tema 4	Fotoğrafçılık	1

Yapılan görüşmelerde katılımcılara sorulan “Yaratıcı olduğunuzu düşündüğünüz ‘üretimleriniz’ nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 3’te dört farklı alt temada sunulmuştur. Tablo 3’deki bulgulara bakıldığında temalar materyal/sanat üretimi

(n=14), doğa ile ilişkili üretim (n=10), geri dönüşüm ürünleri (n=5) ve fotoğrafçılık (n=1) olarak belirtilmiştir. Katılımcı otuz öğretmenin, kendi yaratıcı üretimleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde yüksek sıklıkla (n=17), materyal/sanat üretimine vurgu yaptıkları görülmektedir. Materyal ve sanat üretimi ile birlikte görsel, dokunsal yolla algılama ve düşünme becerilerini geliştirdiklerini, sanat yolu ile hayal gücü duyarlılığını arttırdıklarını, ayrıntılara dikkat ettiklerini, duygu ve düşünceleri soyut bir durumdan somut bir duruma dönüştürdüklerini belirtmişlerdir. Doğanın anksiyete, stres gibi yaşamı zorlaştıran durumları azalttığını, üretim verimliliğini arttırdığını, kendilerini geliştirdiklerini, yaratıcılıklarını geliştirdiklerini ve insanlarla kurdukları ilişkileri güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, bir şeyler üretmek için her zaman pahalı araç gereçlere gerek olmadığını, geri dönüşümü ve atık malzemeleri kullanarak çok güzel fikirlerin ve düşüncelerin çıkabileceğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların materyal/sanat üretimi teması kapsamında yer alan yanıtları ile ilişkili bazı ifadelerinden alıntılar şu şekildedir.

K11- *‘Materyal hazırlıyorum. Çocukların yaş düzeyine uygun materyaller. Renkli pirinçler yaptım boyadım. Çocuklarda boyadı renkli şeyler her zaman çocukların ilgi odağı oluyor.’*

K24- *‘Kozalaklardan devasa bir çam ağacı yaptım. Şarap kutusundan gitar yaptım. Böyle bildiğin enstrüman oldu. Röntgen kâğıtlardan tut yoğurt kâselerinden tut bunlardan bateri seti yaptım.’*

K18- *‘Ben yaşayarak öğrenmeyi savunan birisiyim. Çocukların kendi becerilerini yapmalarını istiyorum. Ne öğrendilerse onu aktarmalarını isteyen bir öğretmenim. Daha çok karton kâğıt değil ama farklı materyaller ile aktivite yapılması taraftarıyım. Pet şişelerden örümcekler yaptık. Kozalaktan hayvanlar yaptık.’*

Tablo 4: Öğretmenlerin Yaratıcılığın Geliştirileceği Koşullar ve Ortam Hakkında Görüşleri

Kategori 4 Yaratıcılığın Geliştirileceği Koşullar, Ortamlar		n
Tema 1	Doğa (Açık hava)	25
Tema 2	Özgürlük / Esneklik	5

Görüşmeler sonucunda “Size göre yaratıcılığınızın yeşertileceği ve geliştirileceği koşullar/ortam nasıl olmalıdır? Sorusuna verilen yanıtlar analiz edildiğinde, yaratıcılığın geliştirileceği ortamlar düşünüldüğünde doğaya, açık alanlara (n=25) ve özgürlük ile

esnekliğe (n=5) vurgu yapıldığı belirlenmiştir. Öğretmenler açık alanlarda kısıtlama olmaksızın malzemeleri kullanabileceklerini, sınıfın dışına çıkıp farklı ortamlar yaratabileceklerini böylelikle daha özgün yaratıcı fikirler sunabileceklerini belirtmişlerdir. Belirli kalıp ve şablonlara bağlı kalmadan yaratıcı ortam ve koşulların sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıf içerisinde etkinlik yaparken dışarda bir gökkuşağının açtığını görüyorlarsa o anki ortamı ona göre tasarlanması gerektiğini, yaratıcılık için koşulların sağlanması gerektiğini, belirli kalıpların dışına çıkılması gerektiğini ve esnek olunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise okul öncesi eğitim programının yapısının esnek ve özgürlükçü olmasından dolayı hem çocukların hem de kendilerinin hayal gücüne olumlu katkısı olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların yaratıcılığın geliştirileceği ortamlar ile ilgili, doğa (açık hava) teması kapsamında yer alan bazı ifadelerinden alıntılar şu şekildedir.

K14- *'Valla sınıf ortamında olmaz. Sınıf dört duvar, yapacağımız şeyler kısıtlı olmaktadır. Bence önce özgür olacağımız alanlar daha çok dışarıya. Dışardan daha çok çeşit görüp daha çok etkilenebilirler. Bir deniz kenarına bile gitseler. Kumdan kale ile başlayıp neler neler çıkıyor ortaya. Sınıfta öyle değil. Bir kalem ve kâğıta maruz kalıyoruz. Dışarıya öyle değil. Sınıf içerisinde çocuğun gördüğü çekmece, kapı, masa başka hiçbir şey yok. Fazla da bir şey getiremiyorsun sınıfa. Mesela bir hayvan getirmeye kalksam o hayvanı sınıfa sokmak için on yerden izin almak zorunda kalıyorum. O yüzden dışarıya önemli.'*

K23- *'Özgür ve rahat ortamlar. Çocukların özgün düşünceler üretebileceği ortamlar olmalı. Sınıf dışına çıkılmalı. Bahçe kullanılmalı.'*

K11- *'Açık hava alanları olabilir. Yani daha çok açık hava ortamında sınırsız alan olduğu için istediği gibi davranabiliyorlar. İstedikleri köşede olabilirler.'*

Tablo 5: Yaratıcılığın Engellendiği Durumlar Hakkındaki Genel Görüşler

Kategori 5 Yaratıcı Potansiyelin Engellendiği Durumlar		n
Tema 1	Duygusal Engeller	20
Tema 2	Eğitsel Engeller	10

Yapılan görüşmeler sonucunda “Yaratıcı potansiyelinizin engellendiği durumlar olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplar tablo 5’te gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre duygusal engeller (n=20) ve eğitsel engeller (n=10) temaları belirlenmiştir. Eğitim ortamının sadece iç mekânlardan oluşması dış mekânların kullanılmaması, yöneticilerin gerekli malzemeyi sağlayamadıklarını, yöneticilerin katkı kuralları olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların duygusal engeller teması kapsamında yer alan yanıtları ile ilişkili bazı ifadelerinden alıntılar şu şekildedir.

K9- *'Evet, iş konusunda kısıtlamalar olanakların yetersiz olması. Kıbrıs'ta çocuklarla deniz kenarına ya da herhangi bir yere gidebilmek için birçok izin almamız gerekiyor. Bu izinler bazen çıkmıyor. Bu durumlarda yaratıcı bir şey üretmek istesek bile sadece dört duvar arasında kalabiliyoruz. Bu da birçok şeyi engellemiş oluyor.'*

Tablo 6: *Yaratıcılığın Desteklendiği Durumlar Hakkındaki Genel Görüşler*

Kategori 6	Yaratıcı Potansiyelin Desteklendiği Durumlar	n
Tema 1	Veli Desteği	19
Tema 2	Çalışılan kurumda yönetici/meslektaş desteği	11

Katılımcıların, “Yaratıcı potansiyelinizin desteklendiği durumlar olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde veli desteği (n=19) ve kurumlarda yönetici, meslektaş desteğine (n=11) vurgu yapıldığı belirlenmiştir. Tablo 6 incelendiğinde veli desteği olarak belirlen temada 19 öğretmen yaratıcılık gelişimi söz konusu olduğunda anne-baba desteğinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Mesleklerini icra ederken, en büyük desteğin velilerden geldiğine vurgu yapmışlardır. Velilerin çocuklarının gelişimi için öğretmenlerin yapmış oldukları etkinlikleri destekledikleri ve katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler çalıştıkları kurumda yönetici ve meslektaş desteğinin önemli olduğunu, öğretmenlerin birbirleri ile yapmakta oldukları fikir alışverişlerinin yaratıcılıklarını desteklediğini, daha özgün ürünlerin çıktığını, yöneticilerin öğretmenlerin fikirlerine önem vermesi, araç-gereç desteğinde bulunması ve sınırlandırmamasının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise her bir bireyin ailesinden aldığı genetik özelliklerle dünyaya geldiğini ve her bireyde potansiyel yaratıcılığın var olduğunu belirtmiştir. 11 öğretmen çalıştıkları kurumlarda bulunan yönetici ve meslektaşlarının desteğinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıların aile desteği ile ilgili bazı ifadelerinden alıntılar şu şekildedir.

K30- *‘Aileler tarafından genellikle yapılacak etkinlikler destekleniyor. Çocukların gelişimi için yani aile de bu tür etkinliklere sıcak bakıyor. Hatta biz okulumuzda yaratıcı etkinlik günü düzenliyoruz. Aile katımlı ve neredeyse ailelerin çoğu katılım sağlıyor. Güzel bir etkinlik zamanı.’*

Tablo 7: Öğretmenlerin Yaratıcılığın Gelişmesi ile İlgili Aldıkları Eğitimler Hakkında Genel Görüşler

Kategori 7	Yaratıcılık İle İlgili Alınan Eğitimler	n
Tema 1	Lisansta alınan eğitim	15
Tema 2	Eğitim almadı	10
Tema 3	Seminere katılanlar	5

Yapılan görüşmeler sonucunda katılımcıların “Yaratıcılığınızın gelişmesine katkısı olan bir eğitim aldınız mı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 7’de yer alan sonuçlar saptanmıştır. “Lisansta alınan eğitim” olarak belirlenen alt temada 15 katılımcı öğretmen lisans öğrenimleri boyunca aldıkları eğitimler ile sınırlı kaldıklarını ifade etmişlerdir. 10 katılımcı öğretmen yaratıcılık ile ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını, yaratıcılığın gelişmesi için deneyimlerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. 5 öğretmen yaratıcı seminerlere katıldıklarını, yaratıcı eğitimlerin önemli olduğunu, bu tarz seminerler sayesinde yaratıcılık ile ilgili kavramları daha iyi öğrendiklerini ifade etmiştir.

Katılımcıların lisans eğitimleri sürecinde almış oldukları yaratıcılık eğitimine ilişkin ifadelerinden alıntılar a şu şekilde ifade etmişlerdir;

K20- *‘Üniversite zamanlarında seminerlere falan katılmıştık. Yaratıcı atölyemiz vardı. Yaratıcı dramamız vardı. Bunlardan yararlandık. Atölyelerde serbest zaman geçiriyorduk. Bir şeyler üretiyorduk. Kendimize ait özgün.’*

K6- *‘Epeyce bir eğitim aldık.’*

Tablo 8: Öğretmenlerin Son Zamanlarda Yaratıcılık İle İlgili Yaptıkları Okumalar Hakkındaki Görüşleri

Kategori 8	Yaratıcılık İle İlgili Alınan Eğitimler	n
Tema 1	Okumadım	17
Tema 2	Lisansa alınan derslerde yapılan okumalar	10
Tema 3	Montessori kitabı	3

Tablo 8’de katılımcılarla yapılan görüşme sonucunda öğretmenlerin son zamanlarda yaratıcılık ile ilgili yaptıkları okumalar incelenmiştir. Öğretmenlerin son zamanlarda yaratıcılık hakkında yaptıkları okumalara ilişkin görüşlerine göre ‘Okumadım’ olarak belirlenen tema kapsamında 17 katılımcı, yaratıcılıkla ilgili okumalar (kitap okumak) yapmadıklarını daha çok internet kaynaklarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. 10 katılımcı öğretmen lisans dönemlerinde almış oldukları derslerde yaptıkları okumalar ile sınırlı kaldıklarını belirtmiştir. 3 katılımcı öğretmen ise Montessori kitaplarından yaratıcılık hakkında bilgi edindiklerini, yaratıcılık üzerine herhangi bir başka kitap okumadıklarını ifade etmişlerdir.

K13- ‘Yaratıcılık hakkında son zamanlarda bir şey okumadım ama internette takip ettiğim uygulamalarda işte şeyler de görüyorum. Nasıl yaptıklarını görüyorum. O yapılanları farklı bir şeye çevirebiliyorum. Okumuyorum.’

K9- ‘Esasında son zamanlarda hiç okuyamıyorum. Özellikle kendi mesleğim için çok yoğun çalıştığımız için pek şey yapamıyorum.’

K11- ‘Yaratıcılık hakkında son zamanlarda bir şey okumadım.’

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada yanıt bulunması hedeflenen sorulardan biri okul öncesi öğretmenlerinin kendi yaratıcı özgüvenlerine ilişkin düşüncelerini yetkinlikleri ve yaratıcı üretimleri ve eylemleri bağlamında incelemek olmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin görüşlerinin, hayal gücü, özgür düşünce, orijinallik, üretkenlik ve işlevsellik temalarıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı öğretmenlerin yaptıkları işlerde kendilerinden emin oldukları izlenimi elde edilmiştir. Görüşmelerden de elde edilen

sonuçlarla öğretmenlerin sınıflarında, yaşamlarında yaratıcı özgüvenlerinin olduğunu bunun farkında olan öğretmenlerin daha esnek düşünebildikleri, özgün oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında Tok'un (2015) çalışmasında , okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık kavramı incelenmiştir. Pamukkale Üniversitesi'nde 130 aday öğretmen ile yapılan bu çalışmada, öğretmen adaylarının kendilerine has, özgür ve özgün ürün ürettikleri görülmektedir. Öğrenciler genellikle yaratıcılığı farklı düşünme, özgür düşünme, gelişime açık, kendine has olma gibi kavramları ifade eden metaforlarla ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda yaratıcı düşünmeye yönelik etkinliklerin artırılmasının gerektiği vurgulanmış, yapılan yaratıcı etkinliklerin gelişimlerine katkısının önemli olduğu vurgusu yapılmıştır. Aktaş'ın (2015) araştırmasında ise, lisede matematik dersini veren öğretmenlerin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşleri incelenmiş. Çalışmada, 7 matematik öğretmeni ile görüşülmüştür. Öğretmenler yaratıcı çocuğu tanımlarken bağlantı kurabilen, problem çözücü, farklı, çözüm üreticisi, bolca soru soran çocuklar olarak ifade etmişlerdir. Araştırmanın bulgularında katılımcılardan birinin derslerinde yaratıcılık ile ilgili etkinlik yapmadığı görülmüştür. İki öğretmen arada sırada fırsat bulup bu tarz etkinlikler yaptığını belirtmiştir. Diğer öğretmenler ise etkinliklerinde yaratıcılığı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler yaratıcılıkla ilgili planlama yaparken engellerle karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Eğitim sistemi, standart testlerin uygulanması, müfredatın ağır olması, okulda bulunan kitaplarının yetersizliği, zamanın kısıtlı olması, fiziki yetersizlikler, konuların çok fazla olması, sınavın getirdiği stres, öğretmenlerin geleneksel yöntemi kullanıyor olmaları gibi faktörlere vurgu yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin bildirimleri sonucunda, “zaman zaman yaratıcı olduğumu düşünüyorum”, “yaratıcı olduğumu düşünüyorum” ve “yaratıcı olduğumu düşünmüyorum” şeklinde üç tema ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu kendilerinin zaman zaman yaratıcı potansiyele sahip olduğunu belirtmiştir. Herhangi bir kısıtlama olmadığı zaman yaratıcılıklarını daha iyi ifade edebildiklerini belirtmişlerdir. Literatüre bakıldığı zaman Heinia'ya göre (2020), öğretmenlerde bulunan yaratıcı öz yeterliliğin özgün ürünlerin ortaya çıkmasına katkı sağladığı görülmektedir. Öğretmenlerin kendi yaratıcılıklarının farkında olmaları, yaratıcı etkinlikler üretmelerini sağlamaktadır. Yaratıcılığın özgüven ile bir bağlantısı olduğu görülmektedir. Estonyalı öğretmenlerin yaratıcılığa yönelik inançlarını, tutumlarını ve öğretmenlerin günlük sınıf içerisinde yapmış oldukları etkinlikleri nasıl aktardıklarını

incelemek için iki farklı çalışma yapılmıştır. İlk çalışmada, Rubenstein ve ark. (2013) Yaratıcılık için Öğretim Ölçekleri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. İkinci çalışma da ise nitel analiz yapılmıştır. Öğretmenlerin hizmet içi öğretim uygulamaların da kullanılan öz değerlendirme raporları incelenmiştir. İlk çalışmada, Estonyalı öğretmenlerin öğrencilerinin yaratıcı potansiyellerine değer verdikleri görülmüştür. Yaratıcılığın toplum için önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Öğretmenler tarafından yaratıcılığa ne kadar değer verilirse öğrenciler tarafından da o kadar değer verileceği görülmüştür. Öğretmenler öncelikle öğrencilerinin yeteneklerinin ve yaratıcı potansiyellerinin farkına varmalıdırlar. Araştırma sonuçlarına göre Estonyalı öğretmenlerin farkındalıkları yüksek olmasına rağmen, öz yeterliliklerinin düşük olduğu ve okul ortamında yaratıcılıklarını ifade etmekten çekindikleri belirlenmiştir. Öğretmenler kendi yaratıcı potansiyellerinin farkına varmazlarsa sınıf ortamında, eğitim süreci içerisinde öğrencilerine model olmaları zorlaşacaktır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin yaratıcılığı teşvik edici süreçlerde etkin oldukları görülmüştür. Öğretmenler kendi yaratıcılıkları hakkında birbirleri ile konuşmalı ve fikir alışverişinde bulunmalıdır. Yaratıcılık öğretime de entegre edilmelidir. Sadece bir ders planlaması olarak kalmamalıdır. Bu sonuçlar araştırma ile benzerlik göstermektedir. Dobbins'in (2009) çalışmasında, öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi amacı doğrultusunda öğretmenlerle çalışılmıştır. Araştırma 10 öğretmen ile yürütülmüştür. Eğitim sistemi içinde, öğrencilerin kendi yaratıcı potansiyellerinin farkına varmaları ve geliştirmeleri için öğretmenlerin kullanmış olduğu öğretim stratejileri incelenmiştir. Öğretmenlerin, yaratıcı bir öğretmen nasıl özelliklere sahip olmalıdır, yaratıcı eğitim ortamı nasıl tasarlanmalıdır gibi sorulara yanıtları araştırılmıştır. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin yaratıcı potansiyellerinin farkına vardıkları görülmektedir. Fakat müfredat kaynaklı olarak, derslerde ulaşması belirli bir hedefe ulaşma zorunluluğu, zamanın kısıtlı olması gibi nedenlerin yaratıcı etkinliklerin ders içerisinde yapılmasını engellediği belirtilmiştir. Alanyazındaki çeşitli araştırmalarda da bu çalışmada olduğu gibi aslında öğretmenlerin yaratıcılık potansiyelinin mesleki değerler ve beceriler bakımından önemsendiği ancak içsel olmayan, bazı dışsal çevresel faktörler bakımından bu özelliğin olumsuz etkilendiği görüşünde oldukları görülmektedir.

Yaratıcılığa etki eden çeşitli etkenler vardır. Öğretmenler her ne kadar yaratıcı potansiyellerinin farkında ve bilincinde olsalar dahi, yaratıcılık bir beceridir ve çeşitli faktörlere bağlı olarak dinamik ve esnek bir yapıda değişime açık bir alandır. Bu çalışmada yanıt aranan bir diğer soru da öğretmenlerin yaratıcılıklarını destekleyici ve engelliyici

olduğunu düşündükleri etkenlerin neler olduğu sorusu olmuştur. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaratıcı potansiyellerinin engellendiğini düşündükleri durumlar; duygusal engeller ve eğitsel engeller olarak kategorileştirilmiştir. Yaratıcı potansiyelin desteklendiği durumlar ise, veli desteği, görev yapılan kurumda yönetici ve meslektaş desteği olmuştur. Örnek verilecek olursa, öğretmenler velilerinin takdirleri, geri bildirimleri, ailele kurdukları iletişimin niteliği bakımından bu etkileşimlerin kendileri için teşvik edici olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca okul içerisinde meslektaşların kendi aralarındaki dayanışma ve mesleki etkileşimlerin de destek verici olduğunu bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretmenler yaratıcılığı engelleyen çeşitli duygusal engelin de olduğunu belirtmişlerdir. Burada özellikle okullarda işleyen resmi izin gibi ağır bürokrasilerin yönetici öğretmen ilişkisinde engelleyici, kısıtlayıcı sonuçlarının olduğunu ve bu durumun iletişimde aksamalar yarattığını vurgulamışlardır. Konu ile ilgili alanyazında, Çelik ve Aktürk'ün, (2020) erken çocukluk eğitimcileri ve okul aile birliğinin yaratıcılığın önündeki engellerle ilgili inançlarını araştırdığı çalışmada, elde edilen sonuçlara göre ebeveynlerin göstermiş olduğu baskının yaratıcılığı engellediğine vurgu yapılmış ve yöneticilerin katı kuralları, öğretmenler arasında yaratıcılıkta bilgi eksikliği, öğretmenlerin kendilerini değiştirmek istememeleri, öğrenme ve öğretme için yaratıcılık deneyimlerinin eksik olması, öğretmenler arasında akran baskısı öne çıkan engelleyici faktörler olmuştur. Zhou, Shen, Wang, Neber ve Johji (2013) yürüttükleri kültürlerarası araştırmada, Alman öğretmenlerin daha çok uygulamaya yöneldiği, Çinli öğretmenlerin ise dil alanında yaratıcılığın daha az sergilenebileceği, Japon öğretmenlerin de yaratıcılığın daha sabit ve gelişmesi güç bir alan olduğu yönünde görüşleri farklılaşırken her üç kültürde de öğretmenlerin özgür alanlara ve motivasyona olan gereksinim konusunda görüş birliği içinde oldukları görülmüştür. Bu araştırma sonuçları ile ilgili literatürdeki çalışmaların sonuçları karşılaştırmalı olarak incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcı potansiyellerinin daha güçlü bir şekilde ortaya çıkabilmesi için motive edici, esnek okul iklimi ortamlarına ve yönetim anlayışlarına ihtiyaçları olduğu bilgisi ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada öğretmenlere somut bir biçimde neler ürettikleri de sorulmuştur. Öğretmenler yaratıcı üretimleri olarak, daha çok materyal ve sanat üretimi üzerine ortaya koydukları ürünlere vurgu yapmışlar, yaratıcı üretimi malzeme ve materyal ile önceliklendirmişlerdir. Sınıf içinde çocuklarla birlikte uygulamış oldukları etkinliklerde yaratıcı ürünlerin ortaya çıkması için materyallerin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Materyal ve sanatsal ürün geliştirmede esnek ve özgür düşündüklerini, belirli kalıplaşmış etkinliklerden kaçındıklarını daha çok çocukların ve kendi düşüncelerinden yararlandıklarını vurgulamışlardır. Doğanın

yaratıcı üretimler için önemli olduğunu, doğayı kullanarak özgün ürünlerin ortaya çıkabileceğini ve doğanın güzelliklerinin unutulmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. . Malzeme temini için mutlak pahalı tüketimin gerekmediği, geri dönüşümden yararlanılması gerektiğini de bildirmişlerdir. Çetingöz (2010), araştırmasında öğretmenlerin yaratıcı etkinlikler planlamada öğrenme-öğretme tekniklerini nasıl kullandıklarını ve yaratıcılık durumlarını incelemiştir. Araştırmanın İzmir'in Buca ilçesinde 4 okul öncesi öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaratıcı etkinlikler planlamada daha çok grup çalışmalarına yer verdikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler etkinlik hazırlarken daha çok sanat etkinliklerinden, eğitsel materyallerden, maske, oyun hamurları gibi çalışmalara ağırlıklı olarak yer verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin etkinlikleri değerlendirirken daha çok özgün ürünlere dikkat ettikleri görülmüştür. Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin bir takım bilgi eksiklikleri belirlenmiş, aha çok sanat etkinlikleri ile sınırladıkları, oyun etkinliklerinden daha az bahsettikleri görülmüştür. Her iki çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin malzeme ve materyal niteliğini ve sanat etkinliklerini yaratıcı üretim ile daha çok ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Oysa ki yaratıcılık özellikle de erken çocukluk gelişiminde yaşamın her alanında karşılık bularak geliştirilmesi gereken güçlü bir potansiyel beceridir. Yaratıcılığın yalnızca sanat ve malzeme materyal olgusuna indirgenerek sınırlanması gelişimde bütünselliği engelleyici etkilere neden olabilir.

Bu araştırmanın sonuçları genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, kendi bildirimleri doğrultusunda yaratıcılık hakkında bilgi sahibi oldukları fakat yaratıcı özgüven hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları ve yaratıcı özgüven hakkında bilgiye sahip olmak istedikleri saptanmıştır. Öğretmenler kendi yaratıcı potansiyellerinin farkında olduklarını fakat gün içerisinde yoğun iş tempolarından dolayı bu potansiyeli pratiğe geçirme esnekliğine sahip olamadıklarını, daha gündelik hedeflerle uğraştıklarını, zamanlarının yetmediğini ifade etmişlerdir. Görüşmeler sırasında katılımcı öğretmenler yaratıcılığın her alanda kullanılması gerektiğini, yaşam boyu devam etmesi gereken bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenler, yaratıcılık üzerine herhangi bir eğitim almadıklarını, yaratıcılık eğitimlerinin olması gerektiğini, bu tarz eğitimler sayesinde kendi yaratıcılıklarını geliştirebileceklerini ve eğitimlerin hizmet öncesinde de hizmet içinde de mutlaka olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri yeni nesile yol gösterici olmalıdır. Kurumlar da yaratıcı koşulları ve ortamları yaratmalıdırlar. Sonuç olarak bu araştırmanın bulguları ile birlikte, görüşmeler sırasında katılımcı öğretmenler, kendi

yaratıcılıkları konusunda farkındalıklarının güçlendiğini, yaratıcılıkları için daha çok fırsat ve zaman yaratacaklarını, yaratıcılığı teşvik etmek için daha somut bir farkındalık ve motivasyon ile özen göstereceklerini bildirmişlerdir. Yaratıcı özgüvenin geliştirilmesi, eğitimin daha esnek, daha uyarlanabilir ve daha dinamik olmasına katkı getirecektir. Bu amaçlarla, disiplinler arası işbirlikleri de geliştirilebilecektir. Böylelikle öğretmenler, bu etkileri sınıflarına taşımış olurlar. Öğretmenler yaratıcı özgüven ile birlikte farklı bakış açıları ile tanışır, paradigmalarını çeşitlendirir ve üretimlerini daha verimli kılabilirler. Bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Girne Bölgesindeki resmi ve özel anaokullarında bulunan 30 öğretmen ile yürütülmüştür. Bu nedenle, bundan sonraki araştırmalarda farklı bölgelerdeki okul öncesi öğretmenleri ile çalışılarak daha geniş bir etki incelenebilir.

Öğretmenlerin de bildirdiği üzere, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaratıcılık üzerine hizmet içi eğitimlerin yeterli olmadığı görülmüştür. Öğretmenler bu eğitimlere katılımın ekonomik ve ulaşım gibi engelleyici sebeplerden dolayı zor olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple, öğretmenler için yaratıcılığın güçlenmesine yönelik hibrit eğitim etkinlikleri geliştirilmelidir. Ayrıca yalnız hizmet içinde değil, hizmet öncesinde de öğretmenliğe hazırladıkları eğitimler sırasında da çeşitli uygulamalı çalışmalar ile teorik ve uygulama ilişkisini güçlendirici tedbirler alınmalıdır. Bununla ilgili olarak öğretmen yetiştiren akademisyenlerle de konunun önemi araştırılmalıdır. Sonuç olarak pek çok çalışmada olduğu gibi okulların statüsünden kaynaklanan imkan farklılıkları öğretmenlerin aleyhine bir durum olarak gözükmektedir. Fırsatların eşitlenmesi için kamuoyunu harekete geçirici sosyal destek sistemleri geliştirilebilir, kardeş okul kampanyaları gibi çeşitli yardımlaşma etkinlikleri geliştirilebilir.

Bu çalışmada öğretmenlerin kendi bildirimleri ile de tekrar ortaya konduğu gibi, okul bir ekosistemdir. İçinde çocukların yetiştiği bu sistem, öğretmeni ile, yöneticisi ile, kapalı mekanları ile, açık alanları ile, gerek fiziki gerekse psikolojik iklimi ile bir bütün olarak işlemesi gereken bir sistemdir. Yaratıcı öğretmenler de bu sistemin en iyi şekilde işlemesi için çok kilit bir değere ve öneme sahiptirler. Bu nedenle öğretmenin yaratıcılığına yapılacak her türlü yatırımın toplumun geleceği için verimli insani güce katkısı da anlamlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akman, Y., & Abaslı, K. (2017). Sosyal sermaye ve örgütsel yaratıcılık arasındaki ilişkilerin öğretmen algılarına göre incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(2), 269-286.
- Aktaş, M. C. (2015). Turkish high school teachers' conceptions of creativity in mathematics. *Journal of Education and Training Studies*, 4(2), 42-52.
- Aynal, Ş. Ö. (2015). *Eğitimde Yaratıcılık. Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*. Öncü, E. Ç. (Ed.). (Dördüncü Baskı), s. 100-118. Pegem Akademi.
- Bütün, M. (2014). *Nitel araştırma. Eğitim araştırmaları*. Demir, S.B. (Ed.). s. 375-408. Eğiten Kitap.
- Copple, C., & Bredekamp, S. (2009). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8* (3rd ed.). National Association for the Education of Young Children.
- Çetingöz, D. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşleri. *I.Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, Balıkesir Üniversitesi, Ayvalık*.
- Dobbins, K. (2009). Teacher creativity within the current education system: a case study of the perceptions of primary teachers. *Education* 3(13), 37-2, 95-104.
- Eckhoff, A. (2011). Creativity in the early childhood classroom: Perspectives of preservice teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 32, 240-255.
- Kanbur, E., & Özyer, K. (2016). Çalışanların bireysel yaratıcılık düzeylerinin iç girişimcilik performanslarına etkisi. *Journal of Management and Economics Research*, 14(2), 264-275.
- Kara, A. (2007). *Okul öncesi dönemde 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koyuncuoğlu, B. (2023). *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık. Erken çocuklukta yaratıcılık ve sanat*. Acer, D. (Ed), s.1-51. Eğiten Kitap.
- Özden, Y. (2008). *Eğitimde yeni değerler*. (6. Baskı). Pegem A Akademi.

- Rowe, A. J. (2007). *Yaratıcı zekâ*. (Çev. Şule Gülmen). Prestij Yayınları.
- San, İ. (2021). *Sanatlar, eğitim ve kültür*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Tok, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılık kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 4(2), 1-8.
- Turaşlı, N. K. (2015). *Yaratıcılıkta temel kavramlar ve yaratıcılığı anlamak. Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi*. Öncü, E. Ç. (Ed.). (Dördüncü Baskı), s. 2-14. Pegem Akademi.
- Zeytun, S. (2010). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zhou, J., Shen, J., Wang, X., Neber, H., & Johji, I. (2013). A cross-cultural comparison: Teacher's conceptualizations of creativity, *Creativity Research Journal*, 25(3), 239-247.